

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

80. An in die ieiunii parvitas materiae excuset esu carniū? Ex p. 1. t. 9. r.
43.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Alius est nimis practicabilis; & ad illum ne-
gatimè respondet Carolus de Baucio de *Mis-*
religiosis Censuram conscientia, tom. 2. *opusc.* 3. *quest.* 305.
vbi sic ait: Quidam Medicus tempore Quadragesimæ
comedit licentiam cuidam persona, vt videretur car-
nibus ne incurrat graue damnum suæ salutis, an intel-
ligatur concessa licentia comedendi carnes in Feria
quarta secundæ hebdomadæ Quadragesimæ in qua
semper accidit quatuor temporum ieiunia; idem pa-
ritur de duobus aliis diebus, nempe Feria sexta, &
Sabbatho, an saltem liceat comedere oua, ac lacti-
cinia? Difficultas est, quando in licentia Medici come-
dendi carnes nihil est cautum, quoad quatuor Tem-
pora; nam si iudicaret Medicus graue damnum incur-
rere, si quis his tribus diebus non vesceretur cibus
Paschalis, vti que esset licitum his prædictis diebus
vesci cibus Paschalis. Respondet, saluo meliori iu-
dicio, cum in Doctoribus nihil inuenierim, quod
non potest comedere carnes in Feria quarta quatuor
Temporum, nec in Feria sexta, & Sabbatho comede-
re oua, ac lacticia, nisi speciale, ac expressam
licentiam habuerit à Medico, vt prædictis diebus
vesceretur cibus Paschalis. Et ratio mihi est, quia
ex licentia comedendi carnes concessa à Medico tem-
pore Quadragesimæ nemo audeat vti extrâ tempus
prædictum, puta intrâ annum; & sic est vsu recep-
tum ab omnibus timorata conscientia; nec differe-
ntia quatuor Tempora Quadragesimæ ab aliis qua-
tuor temporibus extra tempus Quadragesimæ; ergo
licet non est licitum ex vi prioris licentiæ comedere
carnes in aliis quatuor Temporibus extrâ tempus qua-
dragesimale. ita etiam non est licitum in quatuor Tem-
poribus occurrentibus tempore Quadragesimæ. Ita
Baucius.

1. Sed hæc opinio mihi non placet; Primò, nam
Medici quando dant licentiam comedendi carnes in
Quadragesima, sciunt in illa occurrere quatuor Tem-
pora, & non prohibent in dictis diebus comedere car-
nes; ergo concedunt; Secundò, eadem iusta causa,
quam habet Medicus concedendi licentiam; vt quis
carnes comedat in Quadragesima, militat etiam in illis
diebus, in quibus veniunt, & incidunt quatuor Tem-
pora; ergo, Tertio; Ieiunium Quadragesimale, est
strictius quam Ieiunium quatuor Temporum, quia
in isto comeduntur de iure oua, & lacticia, quæ
quidem non comeduntur in quatuor Temporibus, quæ
accidunt in Quadragesima, quia in Ieiunio Quadra-
gesimæ de iure oua, & lacticia prohibentur; ergo,
Secundo; in dictis diebus plures Fideles comedunt
carnes, vigore dictæ licentiæ, nec Confessarij faciunt
in hoc aliquid scrupulum; & idem ego existimo ha-
berent licentiam à Medico, vt intrâ annum in die
Veneris, & Sabbathi comedant carnes, posse illas
comedere in diebus quatuor Temporum extrâ Qua-
dragesimam occurrentium, etiam si in licentia à Me-
dico obrepta hoc non explicetur; quia censetur con-
cessum; & si opinio Baucij esset admittenda sequere-
tur habentem licentiam comedendi carnes in Quadra-
gesima, non posse illas comedere in Vigilia S. Matthiæ
Apostoli. Ad argumentum verò Baucij respondeo;
licet ex vi licentiæ comedendi carnes tempore Qua-
dragesimæ, non possunt comedi in diebus quatuor
temporum extrâ Quadragesimam, quia dicta licentia
expressit; nam erat limitata pro tempore Quadrage-
simæ; sed in diebus quatuor Temporum Quadragesi-
mæ licentia comedendi carnes adhuc durat & existit;
ergo extenditur etiam ad dicta quatuor Tempora,
quæ post elapsam Quadragesimam amplius potest ex-
tendi.

3. Notandum est hic obiter Primò contrâ Pasqua-
ligum, & Vidalem, quòd si quis habet manifestas vi-
tas, & saltem ad ieiunandum, sed ab aliqua infr-

mitate edit carnes tunc si aliqua die non comedit car-
nem tenetur ieiunare. Secus si quis haberet facultate
tem edendi carnes ratione debilitatis, & infirmitatis
præsentis; nam licet aliqua die carnem non comedat,
non tenetur ieiunare, quia ex vicia comestione non
subuenitur debilitati præsentis. Ita ex Sanchez, Baucius
vbi supra, *opusc.* 1. *quest.* 98. Nota Secundò; Medicum,
in dubio si cibi quadragesimales afferant graue
damnum petenti, posse concedere, vt edat carnes in
diebus Ieiuniorum. Ita ex Pasqualigo Baucius *loca cit.*
opusc. 3. *q.* 305.

RESOL. LXXIX.

An si quis in diebus ieiunij carnem comederet, in magna
quantitate ex obliuione, vel inaduerentia, teneretur
in illa die ieiunare reliquo tempore? Ex p. 9. tr. 6. &
Misc. 1. Ref. 27. aliàs 28.

§. 1. P Onam hic sententias duorum virorum, qui
luminaria fuerunt in clivæ Academiae Salmanticensis:
& quos ego Gigantes Theologiæ vocare
soleo; & hi sunt, Angelus Manriquez Cisterciensis,
& Basilius Pontius Augustinianus. Audiamus itaque
Ioannem Caramuelem in *Theolog. moral. lib.* 3. *de con-*
scientia dubia, cap. 1. *diffus.* 1. *num.* 1350. vbi sic ait:
[Obiter tamen dicam, me audiuissè Reuerendissimum
D. Manriqueum, nunc Salmanticensis Vniuersitatis
Primum Professore, in Gymnasio publico sic dis-
currentem; Si quis ex inaduerentia, aut obliuione,
in die ieiunij, carnes in magna quantitate comederit;
non fregit ieiunium, adeoque tueretur seruare formam
ieiunij reliquo tempore, eodem modo, ac si carnem
non comedisset: vnde, si comederit caponem mane,
poterit meridie prandere, & vesperi collationem ordi-
nariam sumere: quia leges actibus non humanis non
violantur; & illis, qui ex inaduerentia, aut obliuio-
ne hominum quidem sunt, non verò liberi, & hu-
mani. Contrarium tamen, addebat, non audeam di-
cere improbabile, propter Basilij Pontij & Leonis
(tunc Primarius Professor erat) opinionem, docen-
tem, illud ieiunium esse fractum reuera, tamen in ad-
uerter, illudque die reliqua non obligare, & ab
inaduerentia habuisse non quidem quòd non violare-
tur; sed quòd violaretur, & frangeretur sine culpa.
Sic discurrebat Angelus Manriques, sic Basilius: tu,
Lector, attentè vtriusque sententiam considera.] Ita
Caramuel.

2. Ego, vt verum fatear, sententiæ Manriquez magis
adhæreo. Quia comestio illa carnis fuit inuoluntaria,
sicque ieiunium non fuit violatum, nisi materialiter,
ac proinde adhuc potest seruari.

3. Hinc à fortiori dicendum est, quòd si manè quis
comedit, ignorans ea die ieiunari, teneri reliquo tem-
pore seruare ieiunium, ac si non comedisset quicquam,
ideò posse prandere cum aliis, imò & sumere collatio-
nem vespertinam. Ita ex Sancio docet Pellizzarius in
Man. Regul. tom. 1. *tr.* 5. *c.* 5. *n.* 17. & alij.

RESOL. LXXX.

An in die ieiunij paruitas materia excuset in esu car-
nium? Ex p. 1. tr. 9. Ref. 43.

§. 1. A D hanc questionem responder Tannerus in
2.2. *D. Thomæ, diff.* 3. *q.* 3. *dub.* 5. *n.* 93. vbi sic
asserit: [Dubium non est in die ieiunij peccati toties,
quoties carnes comeduntur; & in hoc, ex ipso fidelium
sensu, non excusare paruitatem materiæ; quod a tenus
principio, verum existimo, quatenus esu carnis, seu cibi vetiti,
existima

Ref. 11. §. 5.
vt. cursum

Sup. hoc
quid est
agendum in
isto casu,
sup. legè
doctrin Ref.
4. & signan-
ter §. 2. post
medium, &c.
& Vide etiã
doctr. in
Ref. 73. & 9.

Sup. hoc inf.
in Ref. 87. §.
vt. in fine, &
in alijs eius
not.

Sup. contesq
in hoc §. inf.
in Ref. 102.
§. vlt. & in
Ref. 116. §.
etiam vlt. in
princ.

N
A
E
n
i
a
L. IV. V.
I. I.

existimatur aduersari fidei professioni. Aliàs non video, cur non æquè in hac, ac in aliis materiis à mortali excusare possit materia paruitas. Ita Tannerus.

RESOL. LXXXI

An in comestione carniū in die ieiunij detur paruitas materia?

Et quam quantitas materia excuset in comestione carniū in die ieiunij?

Et quid, si in singulis diebus Quadragesima eam carnis particulam minimam quis ederet, & quamuis à principio Quadragesima haberet voluntatem expressam singulis diebus Quadragesima id efficiendi?

Et an qui seruiant infirmis possint aliquid comedere in die ieiunij etiam ex carnibus ad excitandum appetitum infirmorum?

Et infertur non esse Hæreticum externum, qui signa dat hæresis interna in quantitate tam leui, vt non sit ex se peccatum mortale? Ex parte 5. tractat. 5. Resolutione 32.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in alio §. eius not.

§. 1. PRO affirmatiua sententia in 1. part. tract. 9. resol. 43. adduxi Tannerum, cui nunc addo Sanchez in summa, tom. 1. l. 2. cap. 8. num. 17. quem sequitur Metolla tom. 1. disp. 2. cap. 4. dub. 7. num. 1111. vbi sic ait. Infertur comedentem tantillum carnis in Quadragesima excusari à mortali ob materiæ paruitatem. Ex quo sequitur si quis motus hæresis interna, quæ putat licere esum carnis diebus prohibitis, eam minimam carnis particulam ederet, non fore illum hæreticum externum, ac proinde non incurrere excommunicationem latam contra hæreticos externos, quamuis attentis circumstantiis concurrentibus, quando esset esus in notabili quantitate, oriretur sufficiens hæresis indicium; quia id factum externum non est mortale, nisi per solam relationem ad actum internum. Et hoc quod dixi verum est, licet singulis diebus Quadragesimæ eam carnis particulam minimam quis ederet, & quamuis à principio Quadragesimæ haberet voluntatem expressam singulis diebus Quadragesimæ id efficiendi.

2. Neque obstat quod præceptum Ecclesiæ de non vescendis carnibus in Quadragesima sit negatiuum, nam etiam præceptum naturale de non iurando negatiuum est, ergo sicut in hoc excusat à mortali paruitas materiæ, ita in illo, non enim est maior obligatio præcepti positivi, quam naturalis. Ita Merolla, cui adde nouissimè Hurtadum de Mendoza de fide vol. 1. disput. 83. sect. 1. §. 21.

3. Dicendum est igitur non esse hæreticum externum, qui signa dat hæresis interna in quantitate tam leui, vt non sit ex se peccatum mortale. Itaque si esus carniū in magna quantitate censeretur posset contra fidem, si quantitas non sufficiat ad peccatum mortale contra legem ieiunij, nec erit hæreticus exterior, qui eis in ea quantitate vescatur, quia excommunicatio & reservatio est de peccato mortali interno, vt coniuncto cum mortali explicante internum; sed hæresis interna non explicatur in exigua quantitate, ergo non reservatur, nec est hæreticus externus. Minor probatur, quia exigua materia vesci solet homo Catholicus ob solam gulam, aut libitum gustandi carnes, licet nulla alia subfit causa, ergo, &c.

4. Post hæc scripta inueni Antonium de Leone, me citato, in qq. mor. de chocolate. p. 3. n. 3, docere etiam in comestione carnis in diebus ieiunij dari paruitatē materiæ, quam in num. 8. sic determinat. [En la prohibición de los manjares de carne en dia de ayuno, como diximos, vnos niegan que se de paruidad, y otros la conceden, pero ninguno que yo aya visto, señala que

cantidad de carne se podrá comer, que siendo alguna, no sea tanta que quiebre el precepto, ni tampoco que se reputa por nada, sino que le comenga el ser materia parua. En los Sumistas se halla, que todos conforman en que el cozinero, el que haze la salua à los Principes, pueden comer en Viernes de los manjares de carne, lo que moralmente es necesario para probarlos darles razon, si saber lo que son, sin que por esto quiebranten el precepto, porque la causa le dispensa sin derogarle en aquella cantidad, como en materia parua. Luego esta es la deste precepto; porque sino le quiebrante esencialmente, como es cierto, sino accidentalmente, y para que no aya culpa, se atiende la causa, que es le oficio. Sigue se que el que sin ser cozinero, ni hazer la salua comiera la cantidad de carne que à ellos se permite por sus oficios, caerà en culpa, esta no puede ser mortal, porque se o pone poco al precepto y en cantidad, que la justifica causa tan leue, luego sera venial, esta sera la materia parua deste precepto, que prometi aueriguar, y no otra mayor.] Sicille.

5. Notandum est etiam ex his, eos qui infirmis infirmis, posse aliquid comedere in die ieiunij, etiam ex carnibus, quando viderent id esse commodum ad excitandum appetitum infirmorum, quia patitur fastidium, & probatur ex casu præcedenti de pincenris Principum, grauior enim & vrgentior est hæc causa quam illa. Item quia id postulat charitas, & Ecclesia non intendit impedire opera charitatis. Ita ex Navarro & aliis docet Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 5. c. 1. dub. 11. num. 10.

RESOL. LXXXII

An qui vovit certa die ieiunare, toties peccet mortaliter, quoties carnes comedit?

Et quid est dicendum, si expressè promitteret in die vnicam comestionem, an tunc peccet toties quoties prater vniam comestionem concederet carnes?

Et explanatur differentia inter ieiunium ex præcepto Ecclesiæ, & ex vi voti, si in illis aliqui comederet carnes.

Et an in die ieiunij pluries comedendo pisces, vel lacticia non peccet toties mortaliter, sed in secunda comestione. Ex p. 1. tr. 9. Res. 37.

§. 1. AFFirmatiue respondet Azorius part. 1. lib. 7. cap. 10. quæst. 8. nam in die ieiunij verum est, quod pluries comedendo pisces, vel lacticia, non peccetur toties mortaliter, sed tantum in secunda comestione, vt docet Durand. in 4. disp. 15. q. 1. Paladum. ibid. quæst. 4. art. 5. Gabr. disp. 16. quæst. 3. art. 3. dub. 5. Cæter. 2. 2. q. 146. n. 8. Angel v. ieiun. q. 22. Syluest. eod. verb. q. 8. Rosell. eod. verb. n. 4. Arnil. eod. verb. n. 14. Tabiena eod. ver. quæst. 9. D. Antoninus p. 2. tit. 6. cap. 1. §. 9. Nauar. in Man. c. 21. num. 15. Regius in suis resol. cas. 9. n. 1. & 10. Binsfeld. in Ench. Theol. Pastor. p. 3. c. 3. conc. 5. Fillius tom. 2. tr. 27. p. 2. c. 2. n. 23. Lessius l. 4. c. 2. dub. 3. num. 1. Reginald. tom. 1. l. 4. c. 1. n. 179. Villalob. in sum. tom. 1. tr. 23. diff. 6. num. 6. Ioan. de la Cruz in direct. cons. p. 1. prac. 4. art. 4. dub. 1. concl. 1. Fernand. in exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 3. n. 10. Rodriq. in sum. tom. 1. c. 23. n. 1. Henricq. lib. 7. c. 13. n. 12. in gl. lit. S. Coninch. de Sac. q. 4. art. 4. dub. 3. num. 103. & alij, quidquid in contrarium allerat Medina Complutensis q. 1. de ieiunio, & Conarruuias l. 4. var. c. 20. n. 13.

2. Tamen aliter dicendum est, si quis comedat carnes: nam toties peccabit, quoties illas comedat, vt notat Filiucius tom. 1. tract. 27. p. 2. cap. 5. numero 8. Toletus lib. 6. cap. 3. Lessius vbi supra, num. 17. Ouz in sum. cap. 19. mand. 2. num. 9. Homobonus de exam. Eccles. p. 2. tr. 8. c. 7. q. 20. Graff. in de ieiunio. c. 37. n. 43. Fagundæ

Sup. hoc in tom. 5. tr. 8. Res. 8. & in alio vers. eius not.